

Germanerne erstatter fløjshandskerne med jernnæven

1943:

03.09 Italien kapitulerer.

06.09: Tre domme ved tysk krigsret i Horsens

07.09: Spærretiden lettes i Kbh. fra kl. 22 – kl. 5 udgangsforbud.

07.09: Tysk vagtmester skudt i Kbh. Bod på 1 mill. for wachtmeisteren.

08.09: Henrettelse. Tyskerne udlover dusører på op til 20.000 kr. for at angive sabotører. Fuld diskretion, natürlich!

09.09: Cykelkørsel forbudt fra kl. 20 – 5.

13.09: Udgangsforbudet skærpes; nu fra kl. 21. Kbh.s Politi udlover dusør på 25.000 kr. til opklaring af drabet på wachtmeisteren.

18.09: Det nyoprettede Frihedsråd udsender sit første opråb;

19.09: Færdselsforbud fra kl. 20 – 6; på grund af jernbanesabotage.

20.09: Tysk underofficer skudt i Odense; bod 1 mill. kr.

21.09; Tysk soldat hårdt såret i Kbh.; bod en halv mill. kr.

22.09: De første tyske gaderazziaer i Kbh.

25.09: Danske skibe i allieret tjeneste må nu føre Dannebrog;

26.09: Alle offentlige lokaler i Jylland skal lukke kl. 19.

29.09: Sommerkorpset oprettes til bekæmpelse af sabotage.

01.10: Vedvarende rygter om forestående jødeforfølgelser får kongen til at protestere og departementchef til at foreslå dansk internering af jøderne. Afvises.

02.10: Officiel tysk meddelelse om jødeforfølgelserne og løsladelse af de internerede danske soldater. Flere hundrede jøder og 143 kommunister sejles til Tyskland.

03.10: Protest oplæses i alle landets kirker;

07.10: General Gørtz og Admiral Vedel protesterer mod militærets løsladelse på jødernes bekostning.

12.10: Dødsdom for at have huset sabotører; 200 jøder deporteres.

17.10: Mislykket befrielsesaktion i Vridsløse.

18.10: Aage Nielsen dør efter tortur.

22.10: 2 henrettelser.

28.10: Sprængstofattentat i Café Mokka (tyskerværtshus) 5 mill. kr. i bod. Aktionen fordømtes af modstandsbevægelsen.

Café Mokka – ludderbuler – det søde liv

Rüstungsstab Dänemark. ZA/la Az.66s1/Wi-Bor. Nr.963/43

Kopenhagen den 30.10.1943 Geheim:

Afskrift: Uddrag: Oversat:

«Den, den 27.10.43 udøvede sabotageaktion er den hidtil værste.

40 personer blev skadet. Tre tyske soldater blev dræbt og 15 svært eller lettere såret. På dansk side blev en kvinde dræbt og 20 personer såret.

Derfor indførte den Rigsbefuldmægtigede spærretid i København fra kl 20 til 5.

Derudover skal byen København betale en bøde på 5 mill. d. kr.»

11 idømmes tysk tugthus; 11 dødsdomme, 2 fanger skudt under flugt, 4 henrettelser

23.11: Flere jøder deporteres; transformatorstation ved Lygten i Kbh. sprænges; dansk betjent såres i ildkamp med sabotører.

06.12: Drab på tysk soldat, bod 2 mill. kr.

19.12: 58 danskere overføres til Tyskland;

21.12: 2 ledende stikkere fra Hipokorpsets efterretningstjeneste skudt.

Danskes holdninger

er diskuteret igennem årene – oftest ret følelsesladet. Her et par yderpunkter, der viser værnemagtens omsorg for sit personel.

Deutsche Standortkommandantur

Kopenhagen Kopenhagen den 21. Januar 1941

«Tgb. Nr. 206/14

An Befehlshaber der deutschen Truppen in Dänemark

Abt. Ic. (Best 6.) Afskrift: Oversat: Uddrag:

«Efter henvisning fra Feldgendarmieriet opholder mange tvivlsomme piger sig i restaurationen "Bum – Bum", Blegdamsvej 30.

Da frigivelse af lokalet ikke er i soldaternes sundhedsmæssige interesse kan bykommandanturen ikke anbefale frigivelse.

Major og Bykommandant

underskrift ulæselig»

Division Nr. 160- Tc. Nr 1653/41 St. – Qu. D 20 Dec. 1941

An Befehlshaber der deutschen Truppen in Dänemark

(Best 6.) Afskrift: Oversat:Uddrag:

«Hermed bekendtgøres adgangsforbud mod Café "Prinsen" fra 12 Nov. 41 for H.Dv. 131. I lokalet har værnemagtspersonale gentagne gange danset. Det er en bule i ordets værste forstand.

Det er en udtalt ludderbule. To meget dårlige musikere i et meget snavset udseende lokale er ikke et lokale, hvor værnemagtspersonale bør danse. I øvrigt oplyser danske gæster, at det er en elendig knejpe, som ikke bør anerkendes, og at værtinden vil lide tab.

Det må dog betvivles om besøget af danske gæster var bedre i fredstid. Efter oplysning fra Københavns Politi vil lokalet blive holdt under streng kontrol.

Politiet er oplyst om, at det er tysk militært personel strengt forbudt at blive set i Cafe Prinsen.

Underskrift ulæselig»

Tagesbericht - monat April 1944: Afskrift – uddrag – oversat:

I afsnittet Feindeinwirkungen durch sabotage: (Siehe Anlage A.)

«I København blev ikke mindre end 1.230 unge piger under 18 år behandlet for kønssygdomme, heraf 130 for syphilis. 225 unge mænd under 18 år, heraf 25 for syphilis. 800 piger under 18 år var gravide. I øvrigt må påpeges, at de uheldige omstændigheder på ingen måde kun henhører under hovedstaden, da sædeligheden i provinbyer og ude på landet er endnu mere mangelfuld end i København».

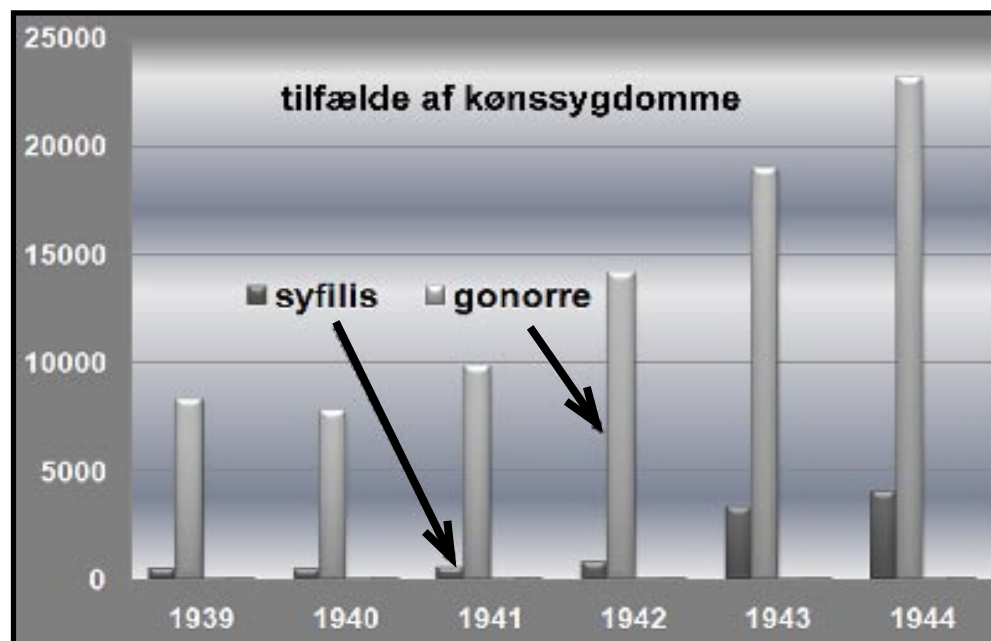
Afskrift slut.

Kommentar:

En bedømmelse af vore politikeres held til at bevare Danmarks suverænitet som et frit og selvstændigt land uden besættelsesmagts indblanding i vore indre anliggender belyses vel bedst af tyskernes overvågning af livet i Danmark i de mindste detaljer.

Bekendtgørelsen om ovennævnte restauranter slutter med en liste over lokaler, hvor til Wehrmachtsangehöriger forbydes adgang.

Listen rummer 22 restauranter i Bezirk Kopenhagen og 24 i provinsen.

Andre tyske Tagesberichts redegør med mellemrum for kønssygdommes udbredelse og stigning med præcis angivelse af sygdommenes art, alderfordeling og fordeling mellem de civile «ofre.» Antallet af aborter steg katastrofalt, men antallet af børn født uden for ægteskab med tyske fædre blev alligevel kun ca. 5.000 i Danmark mod 8.000 i Norge. Dette nævnes dog ikke i de tyske dokumenter.

Af tabellen fremgår:

De to sygdomme var næsten udryddet i Danmark for så at stige brat fra 1941.

Stigningen skyldes import sydfra. Den senere fremkomst af syfilis skyldes inkubationstiden. Fra man smittes og til sygdommen konstateres kan gå op til et år.

Disse sygdommes virkninger var langt alvorligere end i dag, da effektiv medicin ikke forefandtes.

At hele hærenheder skulle blive ukampdygtige pga. af kønssygdomme, var ikke kun et problem for tyskerne. Umiddelbart før invasionen i 1944, hvor England var oversvømmet med velbeslåede, amerikanske soldater iværksatte de allierede omfattende kampagner.

Tyskerne sendte i andre besatte lande feltgendarmeriet på gaderne. De arresterede de løse fugle (gadeluddere – fem kroners luddere) og internerede dem på officielle bordeller.

Jødiske damer og zigøjnere blev sorteret fra, de var ikke værdige.

Denne præventive tjeneste blev i Danmark udført af vort politi.

På bordellerne blev damerne kontrolleret af tyske læger, som gav en form for seksualvejledning og uddelte kondomer.

Vore krigssejlere og modstandskampens betydning er udforsket på kryds og tværs med ret forskellige resultater. Vore venlige danske damers lovlydige og imødekommende optræden overfor vore tyske gæster ligger fortsat i et udforsket mørke,

Med tabellen som udgangspunkt – de tyske bestræbelser – 5000 børn født med tyske fædre – et enormt antal aborter – vil danske damers «kamp» ubestrideligt have haft militær betydning.

Gestapochefens vurderinger

Regierungsrat und SS-Sturmbannführer, chef for Gestapo fra **15.09.1943 til 4.05.1945**; Karl Heinz Hoffmann, er medforfatter til bogen *Okänd Armé*, som mærkværdigvis ikke er udkommet i Danmark.

Husker du, at journalisten Ninka omtaler gestapoagenten Wurbs, som de danske myndigheder efter befrielsen har fængslet, og som løber ud i det «ukendte» fra Domhuset efter endt afhøring, da vogteren, chefen for det danske efterretningsvæsen, lige skal hente en pakke smøger? Ninka oplyser, at hendes kilde netop er denne bog.

På side 111 oplyser Sturmbannführeren:

Afskrift: «Men også det danske socialdemokratiske parti, som hidtil i det langt hen ad vejen har samarbejdet med okkupationsmagten, anså nu tiden for at være inde til at tegne en dobbeltforsikring i Storbritannien og tage intim kontakt med den danske modstandsbevægelse for at sikre, at de ikke efter krigen skulle stå til ansvar for tidligere tyskvenlighed.

Gennem en forbindelsesmand, som var søfartsekspert hos dr. Best (Duckwitz, som efter krigen blev tysk sendebud i København) byttedes informationer og advarsler. Dr. Best afslørede dagen for aktionen mod jøderne og derved blev „kun“ 477 jøder deporteret til Theresienstadt i stedet for 6.000. Socialdemokraten rapporterede til gengæld om sine forbindelser til modstandsbevægelsen og de allierede.

Endog militære grupper indenfor modstandsbevægelsen forsøgte lige før krigsafslutningen at tilbyde visse efterretninger i bytte mod, at tyskerne likviderede kommunistiske modstandsgrupper. Det var kun i Belgien, at man i lignende omfang lykkedes med det diplomatiske mestestykke at samarbejde på to adskilte planer. Ovenstående oversigt er nødvendig for at man skal forstå den danske modstandsbevægelses opståen og udvikling». Afskrift slut.

Almindeligvis tror jeg ikke på nazister. Men der går jo sjældent røg af en brand uden ild. Hvis ikke gestapochefen havde en sikker viden, hvem havde så?

Her skal jeg blot gøre opmærksom på, at Danmark var det eneste af alle besatte lande, hvor befolkningen helt og fuldt, på nær nogle få uheldige undtagelser hjalp deres landsmænd. Som vi også oplever det i vore dage, var vort sygehusvæsen og kirkens folk særdeles aktive og effektive i kampen for at redde forfulgte i nød.

**02.09.1943; Forsvarsminister Alsing Andersen
udsender sit «berygtede» cirkulære»**

**Kunne det være en anklage mod ham selv?
for landsforræderi?**

Men hvad ville han egentlig med det?

Var det en ligtale over samarbejdspolitikken?

Et anlageskrift mod antifascister?

Da jeg ikke bringer cirkulæret i fuldt omfang, henvises til Hartvig Frisch: Danmark besat og befriet, bind 1, side 396, her kan du finde cirkulæret i sin fulde ordlyd. Du har dermed mulighed for at konstatere, at jeg ikke manipulerer eller på anden måde fordrejer en samarbejdspolitikers budskab.

Afskrift, uddrag:

«Til socialdemokratiets Hovedbestyrelse, Rigsdagsgruppe, de samvirkende Forretningsudvalg m. fl.

Når der fra chauvinistisk og kommunistisk side bliver gjort gældende, at den af Samarbejdspartierne siden d. 9. april førte politik ved de sidste døgnbegivenheder har vist sin Uholdbarhed, og at Udviklingen derfor giver disse Chauvinister og Kommunistkredse Ret i deres Angreb særlig på Socialdemokratiet, er det – ganske bortset fra disse års fabelagtige Svingning i Kommunisternes Politik – en fuldstændig falsk Opstilling af Problemet, og en Påstand, der ikke under nogen Omstændigheder må stå uimodsagt, men tværtimod i Sandhedens Interesse og af Hensyn til Udviklingen må imødegås og tilbagevises.

Vort Formål siden d. 9. April har været at gå ind for en Politik, der kunne skåne Befolkningen for de Lidelser og Prøvelser, som en anden politisk Linie uundvigeligt måtte medføre, og som i andre Lande er blevet Krigens Kår for Befolkningen.

Gennem tre År viste vor Politik sin Berettigelse og sin Holdbarhed.

Målet: at skåne Land og Folk for Krigstidens Ulykker nåedes så vidt, at ingen anden Politik kunne have givet blot tilnærmelsesvis lige så godt resultat, og således kunne det have fortsat lige til Krigens Slutning til Gavn for det danske Samfund og for hvert enkelt Medlem af vort Lands Befolkning». Afskrift slut.

Man skal her hæfte sig ved: Alsing Andersen frikender i cirkulæret tyskerne og politikerne for befolkningens oprør.

Begge parter havde gjort, hvad der var muligt for at bevare det gode forhold. Alle samarbejdspartierne var enige. Samarbejdspolitikken var en konsekvens af de europæiske demokratiers løben fra ansvar i mellemkrigstiden, hvor flertallet af Europas demokratier forsøgte at hytte sig.

Resultatet blev Anden Verdenskrig, med et tab på 56 millioner menneskeliv – dette tal kan måske være 70 millioner, da en nøjagtig opgørelse ikke er mulig. Denne mangel på ansvar, denne egocentriske mangel på etik, moral og loyalitet blev betalt af andre landes ungdom med blod og lemlæstelser i en kamp mod vold, terror og undertrykkelse. At også politikerne skulle gøre en indsats for at bevare det demokrati, de skvaldrede om, drømte Alsing Andersen ikke om.

Som svinet i grisestalden mjavede han med sine medskyldige:

«Lille mis på vejen dér, hvis er du? Jeg er sku min egen».

Hvad krævede krigen af ofre i Danmark?

Hvor mange minutter, timer – måneder forlængede Danmarks leverancer af våben og fødevarer til den tyske krigsmaskine krigen med? På Østfronten blev iflg. Moskva Radio dræbt en tysk soldat hvert syvende sekund, hvor mange russere?

Hvor mange tyske civile, hvor mange på de andre fronter og i de andre besatte lande blev slagtet i den forlængelse af krigen, som Danmarks samarbejdspolitikere med Alsing Andersen som bannerfører talte for, men aldrig tog ansvar for?

I det antifascistiske tidsskrift Håndslag, nr. 1 – marts 2003 side 6

refereres til den tyske historiker, Ulrich Herbert, som har foretaget en beregning: med udgangspunkt i, at Danmarks leverancer dækkede 10 af Tysklands samlede behov for levnedsmidler, for fisk alene med 90%. Herbert anslår, at hvis Danmarks bidrag til den nazistiske krigsførelse var ophørt i 1944 ville 6.869.700 krigsofre have overlevet krigens vanvid i og med, at krigen dermed ville være blevet forkortet med 7 måneder.

Herbets udgangspunkt er, at hvert af de seks krigsår havde 9.166.666 ofre. Hvis Danmarks levering af våben i form af mad til de tyske hærstyrker og deres fæller var stoppet allerede i 1943, skal vi således lægge ni millioner til de næsten 7 millioner og ender med et tal på nær 16 millioner menneskeofre, fire gange Danmarks befolkning.

Men tidligere krigs- og forsvarsminister, den socialdemokratiske guru Alsing Andersen ville fortsætte til krigens slutning, for man skulle jo skåne kongeriget og dets indvånere.

Hvad kostede samarbejdspolitikken i kroner og øre?

Danmarks statsbudget var under krigen ca. en milliard om året. I 1944 havde tyskerne fået en kredit for danske leverancer på 6,5 milliard.

Efter krigen blev den tyske krigsgæld opgjort til mere end 12 milliarder (i 1945 kroner). Denne gæld er aldrig betalt. Gælden skal som begreb oversættes til det beløb, tyskerne havde røvet og plyndret den danske befolkning for. De danske leverancer til undertrykkerne blev først stoppet få dage før krigens afslutning, ikke fordi Danmark ikke ville yde sit bidrag til at nedkæmpe voldsmandene, men ene og alene fordi de allieredes luftstyrker havde smadret det tyske transportnet.

De danskere, værnemagere – erhversdrivende incl. vore bønder, der leverede til nazisterne, skovlede formuer ind, alle betalt af lønmodtageres skattekrone, eller rettere betalt af arbejderklassen.

På intet tidspunkt har man drømt om at tilbagebetale tyvekosterne.

Illoyalitet – dette at nasse på andres indsats blev underkendt ved Krigsforbryderdomstolen i Nürnberg med dommen:

Det ingenting at gøre kan også være en forbrydelse.

Samarbejdspolitikken blev i en efterkrigsperiode

underkendt af sloganet: «Aldrig mere en 9. april».

Alsing Andersens cirkulære kunne passende have været brugt efter krigen som et anklageskrift mod ham selv i en retssag, hvor han var tiltalt for landsforræderi.

Cirkulæret blev i efterkrigstiden, og er stadig, også i vore dage, en bibel til forsvar for samarbejdspolitikken.

Er du i tvivl?

Gå på Socialdemokratiets hjemmeside og se, hvad de skriver om, hvorledes samarbejdspolitikkerne frelste danskerne, blot ikke min kammerater, der blev dræbt eller invalideret.

Nøgle – Køge Landevej – tre tons trotyl

Stimmungsbericht

I oktober, måske november, 1943 får jeg besked på at møde på Toftegårds Plads kl. 9.30. Vi mødes og kører på cykel ud ad Køgevejen og gør holdt nær en sidevej, hvor en lastvogn med presenning holder et stykke nede med motoren i gang.

En hvidhåret mand står ved sin særprægede cykel, lædersadel med forkromede fjedre og en hjemmelavet bagagebærer af fladstål.

Man hilser pænt på hinanden og udveksler kodeord.

Manden afleverer nu to kæmpenøgler og et papir med en skitse og spurgte: *«Har I en lastvogn, for der er meget?»*

«Ja, den holder der».

«Når I kommer ind på fortet, kører I direkte til magasinet, I skal være stille og rolige, I må ikke have travlt, giv jer god tid. Er der nogen, der ser jer knokle, er de klar over, at noget er galt.

Der er ingen vagter, kig godt på tegningen, lær den udenad nu og riv den i stykker, medens jeg ser på det».

Lederen brummede lidt, han var ikke vant til at få fortalt i detaljer, hvad han skulle, men manden siger nu:

«Du må da være klar over, at hvis du bliver taget med den tegning, så betyder det den visse død».

Papiret blev studeret og revet i bitte små stykker.

«Er du nu tilfreds?» «Ja, held og lykke med jer».

Han skred. Nu begyndte en diskussion med gruppelederen, fordi jeg ville have min cykel med på lastvognen.

«Ikke tale om», sagde han. Nu blev jeg ret sur og peb: «Selv den største idiot ved da, at når jeg kommer tilbage, er den stjålet eller også er den skrælet. Jeg kører ikke fra den, du skaffer mig ikke en anden, vel?»

(Skrællet var under krigen betegnelsen for at dæk og slanger var stjålet.) Cyklen kom med. Efter ca. en halv times rolig kørsel svingede vi ned ad en grusvej, en port blev låst op, og igen gjorde vi holdt. Da jeg kom ned fra ladet, blev en dobbelt port åbnet med kæmpenøglen til et krudtmagasin, bilen blev bakket hen, og vi begyndte at læsse.

Det gik hurtigt, da trotylen var i tønder à 50 kg. På mindre end en halv time var vognen læsset, så skærmene lige akkurat gik fri af hjulene.

«Her stopper vi», sagde chaufføren, «ellers risikerer vi, at skidtet braser sammen». Vi kørte ud igen, der blev låst, og nu siger gruppelederen:

«Hvis vi kan, snupper vi en vogn og tager et læs mere».

Jeg sagde ikke et ord, jeg var hamrende angst, fordi Køgevejen er det mest modbydelige sted at rende ind i en razzia, man har ikke en chance for at kunne undslippe, vand på den ene side og bondeland på den anden. Kort tid efter stopper vi, jeg får besked på at stige af, kammeraten hjælper mig ned med cyklen. Harry har holdt en ny chauffør op, dvs. vist ham «jernet», og forklarer ham nu:

«Her er en femmer, du kan gå på værtshus eller kaffebar, men du skal holde dig i ro, du må ikke sætte dig i forbindelse med nogen før efter fyraften. Giv mig dit kørekort, vi ringer til din vognmand, når vi er færdige og fortæller ham, hvor han kan finde vognen.

Laver du numre, dør du. Forstået?»

Chaufføren hjalp til med at fylde generatoren helt op med brænde og gav gode råd. Op igen med cyklen og tilbage.

Harry var ikke verdens bedste chauffør, men det gik da.

Denne gang gik det hurtigt med at læsse på, vi kunne kun have et lag tønder, fordi vognen havde ikke nogen presenning. Da vi når Valby, bliver jeg sat af, der er folk ved depotet, jeg er overflødig.

Lettet drog jeg ud til ensomheden i et «underjordisk liv».

Det var disse nøgler «Krølle» (Christian Staffe) gav os på Gl. Køgevej.

De findes også på Frihedsmuseet.

Christian Johansen tog efter krigen navneændring til Staffe, han blev også kaldt Krølle.

Han var en af KOPAs første medlemmer og smuglede våben, sprængstof og ammunition ud fra sin arbejdsplads Hærens Ammunitionsarsenal.

Ammunition – håndbomber – håndgranater og sprængstof var skjult i tasker og mapper som optændingsbrænde. Også de findes på Frihedsmuseet.

Christian blev min svigerfar.

Krigen skærpes

De allierede bombede Tyskland dag og nat. Formålet har været diskuteret, og om berettigelsen for bombardementer af en civilbefolkning er meningerne mere end delte.

1) Et af formålene var naturligvis at smadre tysk rustningsindustri. Det gjorde man ved at smadre fabrikker og de tilhørende arbejderkvarterer.

2) Helt udelukke kan man ikke, at der skjult har været et hævnmotiv, et ønske om at sige tak for sidst, da Luftwaffe terrorbombede de engelske byer.

3) Kunne man knække den menige tyskers kampmoral, ville hjemmefronten smuldre. Trods et Tyskland i ruiner lykkedes dette ikke. Tyskerne var tro mod fædreland og der Führer til det sidste.

Selvfølge var soldaterne ved fronterne bekymrede for deres kære, det vidner deres mange breve om.

4) Russerne pressede igen og igen deres allierede for at få oprettet en Anden Front. Dette var tyskerne selvfølgelig vidende om og lod derfor Atlanterhavsvolden bygge.

Denne bestod af enorme fæstningsværker og gik fra det nordlige Norge til det sydlige Frankrig. Hvis du tager til den jyske Vesterhavskyst kan du se nogle af disse fæstningsværker, som bl.a. bestod i at meget store minefelter var lagt ud. Først flere år efter krigen var de danske strande ryddet for miner og sikre at færdes på.

Karakteristisk for Anden Verdenskrig er, at civilbefolkninger af alle krigsførende parter blev inddraget i krigen. Derfor blev civile påført langt større tab end de regulære hærstyrker.

Tyskerne var på tilbagetog på alle fronter.

Et mere eller mindre ødelagt transportsystem, den efterhånden katastrofale mangel på fødevarer og råstoffer til industrien (især brændstof), og den voksende modstand i alle de besatte lande gjorde tyskerne desperate og bevirkede, at deres fremfærd blev endnu mere hensynsløs og grusom.

I de følgende afsnit bestræber jeg mig på at vise disse sammenhænge, vise at vold avler vold – undertrykkelse skaber modtryk

Tysk nazistisk terror

Den tyske krigsmagts terrormetoder i Danmark omtales med eksempler og med redegørelse for begreber som krigsretstilstand – undtagelsestilstand – udgangsforbud og spærretid, ligeledes foranstaltninger foretaget af den tyske krigsmagt – generelt med enkeltstående eksempler.

Wehrmachts – Kriegsmarines-angehöriger SS – enheder og dertil knyttede terrorgruppers opgaver og indsats

1. Bøder er omtalt i Temabøgerne flere steder. København Kommunes befolkning idømtes flere bøder, eksempelvis 5 mill. kr. for attentatet mod værtshuset Mokka.

2. Mord - ødelæggelse af byer. Mord på byers beboere i overværelse af de pårørende. Disse sendtes derefter i dødslejr. Kun to eksempler er nævnt her: Lidice og Oreadour sur Glane.

Henrettelse af hver fjerde – femte – eller ti. ende af en landsbys befolkning foregik gerne ved hængning på byens torv, medens de pårørende blev tvunget til at se på.

Eksempler findes fra Norge og næsten alle de besatte lande, Danmark dog undtaget.

A. Clearingmord - mord på gidsler. 11 danske fanger blev skudt ved Osted. Diagrammer viser antallet af clearingmord i Danmark.

Mordene skabte frygt, angst og vrede på en sådan måde, at den danske befolkning gjorde oprør med de mange spontane Folkestrejker, der fejede ind over landet.

B. Gadenedskydninger. På steder hvor f. eks. en likvidering havde fundet sted blev tilfældige danskere skudt ned. I krigens sidste måneder blev disse gadenedskydninger overvejende foretaget af danskere i Hipokorpsen. Hipo betød Hilfspolizei. Medlemmerne var overvejende rekrutteret fra resterne af Frikorps Danmark og det senere Schalburgkorps.

C. Terrorsprængninger i Danmark benævnt **Schalburgtage**.

Sprængning af kulturværdier og persontog med passagerer. Formålet var at mistænkeliggøre modstandsbevægelsen, da disse sprængninger skulle forveksles med sabotage. Ved sprængningerne tog terroristerne intet hensyn til civile, danske borgere, derfor de mange dræbte og lemlæstede.

D. Gidseltagning med trussel om henrettelser.

Eksempel: 500 danske kulturpersonligheder blev arresteret den 29. august 1943, interneret i Horserød Lejren og først løsladt, da augustoprøret var overstået.

E. Einsatzgruppen: Særlige enheder indenfor SS. Deres funktion var en del af Endlösung eller Vernichtungs – planen, der betød forsøg på udslettelse af Europas undermennesker.

Disse Einsatzgrupper myrdede tusinder. I begyndelsen brugtes busser, hvor ofrene blev gasset, senere myrdede man ved skydning og til slut ved hængning i bundter. (Det var billigere, støjede ikke og sparede på brændstof og patroner).

Forbrydelserne blev begået i næsten alle de besatte lande, men dog med størst bestialitet i Ostgebet, Sovjet, Tjekkoslaviet, Polen og Jugoslavien.

5. 1944; 4. juli: Fra Førerhovedkvarteret forbyder Hitler al krigsretsforfølgelse i alle besatte områder. Alle tyske stridskræfter skal skyde alle på stedet, hvis de antages at skade den tyske krigsmagt (Kommisærordren.) Ordren gjaldt også i Danmark.

Denne ordre skabte en indbyrdes uenighed ikke kun blandt de ledende tyske instanser i Danmark, men også i forholdet til Hitler.

De kom med flere løsningsforslag, og Bovensiepen kunne påvise at de nazistiske forhørsmetoder betød, at større dele af modstandsbevægelsen blev uskadeliggjort. her et eksempel på een af metoderne:

1944: 12. 05: Fra officiel tysk side meddeles: Følgende er blevet dømt efter krigslovene for begunstiggelse af fjenden. (Her fulgte navne på 9 danskere og dommene)

Det afhænger alene af, hvorledes de illegale elementer og de for den offentlige orden og sikkerhed ansvarlige institutioner i den kommende tid forholder sig, om dødsdommene skal fuldbyrdes, eller om forholdene gør det muligt at benåde de dødsdømte.

Følelser – moralske skrupler

De dødsdømte danske fanger var således gidsler, en upåagtet detalje, men ikke desto mindre et forhold, der plagede min samvittighed, men det var noget, vi aldrig snakkede om, endsige diskuterede.

Sabotagens pris på sagesløse, der var afskåret fra at gøre noget som helst for at redde deres skind. Det var tabu, det var for følsomt.

Fortsætter du modstandskampen bliver du medskyldig i kammeraters henrettelse

At lukke en avis op og læse i samme opsætning og på samme side, at en sabotage, eller en likvidering af en stikker (massakren ved Osted) havde bevirket, at et passagertog med kvinder og børn var sprængt i luften, en eller flere personer var clearingmyrdet, meget ofte læger, gjorde, at jeg ofte i søvnløse nætter overvejede, om det nu også var prisen værd?

Var det ikke bedre at smutte til Sverige og hygge sig?

Min samvittighed havde det ikke for godt, når kammerater, jeg havde arbejdet snævert sammen med, fik turen ved pælen i Ryvangen.

I 1997 spurgte jeg derfor Otto Carlé, kaldet Thomas, som blev arresteret dec. 1944 og overført til kz-lejren Neungamme:

«Hvordan følte I det, jer, der sad inde? I hørte drønene.

I vidste, hvem, der var på spil, flettede I aldrig en lille bøn ind om, at vi holdt en pause eller stoppede?»

Thomas svar var: «*Aldrig.*»

Hans flugtplaner fra kz-lejren Neungamme vidner kun om, at han var endog meget bevidst om sin fortvivlede situation.

Krigen løber løbsk – Clearingmord

1943: 21.11: Ritzaus Bureau erfarer: Fredag d. 24. ds. kl. 22 har to medlemmer af Schalburgkorpset skudt på danske politibetjente. Begge de skyldige er idømt strenge frihedsstraffe og udstødt af Schalburgkorpset.

1944: 20. april: det tyske sikkerhedspoliti meddeler, at det har foretaget en række arrestationer for at vise de politiske gangstere (Schalburgfolkene), at de ikke ustraffet kan terrorisere befolkningen.

Modstandens pris – øje for øje - tysk terror

1944: 08.01: «Meddelelse fra censuren til bladredaktionerne om, at omtalerne i Vedersø og Slagelse skal bringes med samme udstyr og placering.»

Her var tale om clearingmordet på Kaj Munk og modstandsbevægelsens likvidering af fiskehandler Pedersen i Slagelse.

Terrorkorps oprettes: Otto Scwerdt = Peter gruppen; Scwerdts dæknavn var Peter Schäfer; Söhnlein gruppen var en anden terrorgruppe:

POLITIKEN

København, Tirsdag den 1. August 1944

Kaj Munk myrdet
Kaj Munk blev hurløst i en Bil af fire Mænd
I Gaar Morgen fandtes han dræbt af Revolverkugler i Plantage ved Silkeborg.
Ritzaus Bureau meddeler:
Overfaldet, da den danske Modstandskampagne oplyst i sit Hjem i Vedersø af fire Modstandspersoner, der erklærede at være Myndighedspersoner, og at de havde til opgave at myrde ham. Kaj Munk blev dræbt kort borte i en Bil.
I Morges er den dræbt liggeplads dræbt i en Plantage ved Silkeborg. Han var blevet afløst ved Revolverkugler.

Dag-angreb paa Kjob, Luftkamp over Danmark
Stærke Aktivitet i Italien
Det store Slag i Ukraine fortsat
Helt 2

Opvoldelsen af Frankrigs Orden og Sikkerhed
Den nye Gennemførelse af den tyske Besættelsespolitik i Frankrig.

Slagelseborger myrdet
Fiskehandler Jens Chr. Petersen dræbt efter Skududveksling
Efter at have aftrykt de to drabende Skud forevandt Gerningsmændene
Ritzaus Bureau meddeler:
En 48-årig Fiskehandler Jens Chr. Petersen blev dræbt i Slagelse, den 1. August, kl. 22. Han blev dræbt ved en skududveksling i Slagelse.
Jens Petersen der tilhørte det nationale arbejdsråd i Slagelse, blev dræbt ved en skududveksling i Slagelse og blev dræbt ved en skududveksling i Slagelse.

Medlemmer var bl.a. Henning Brøndum, Ib Birkedal Hansen, Nedermark Hansen, Bothilsen Nielsen. Hipo talte 700, Schalburgkorpset 500 og Sommerkorpset 800 mand.

Bevogtningen på en lang række værnemagervirksomheder overtages af disse korps, som udstyres med svære våben. Maskinpistoler og karabiner.

Schalburgtager

Januar; 1944: 7 Schalburgtager, 6 Clearingmord.

8 januar: Burwain saboteres med den hidtil største ladning – 120 kilo trotyl.

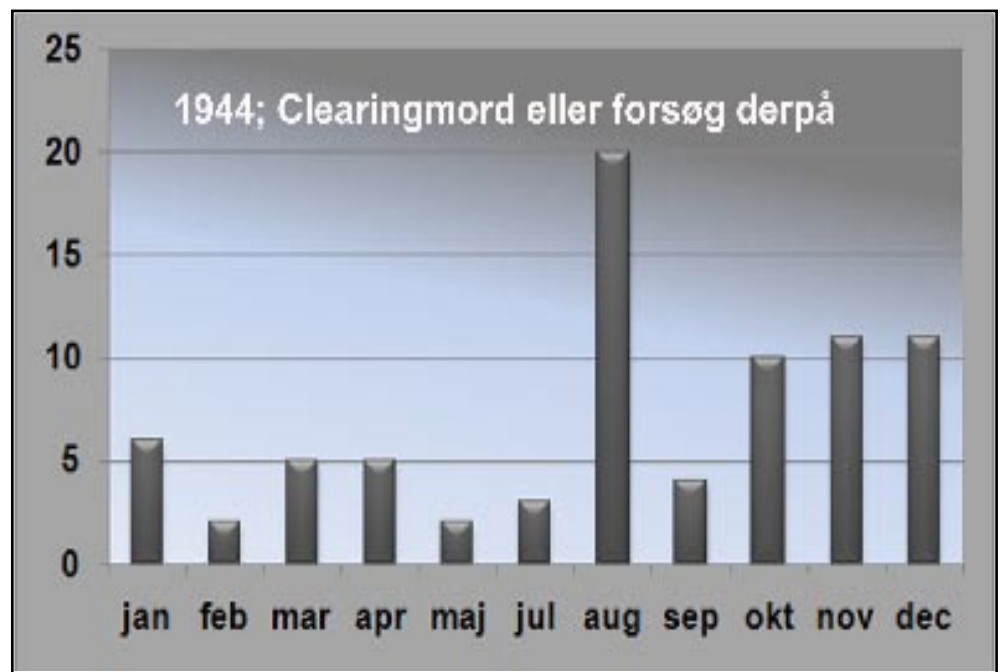
15 februar: 3 ledende politifolk i Varde anholdt af tyskerne, 5 modstandsfolk dræbt i ildkamp, 3 taget til fange (sårede). 5 Schalburgtager;

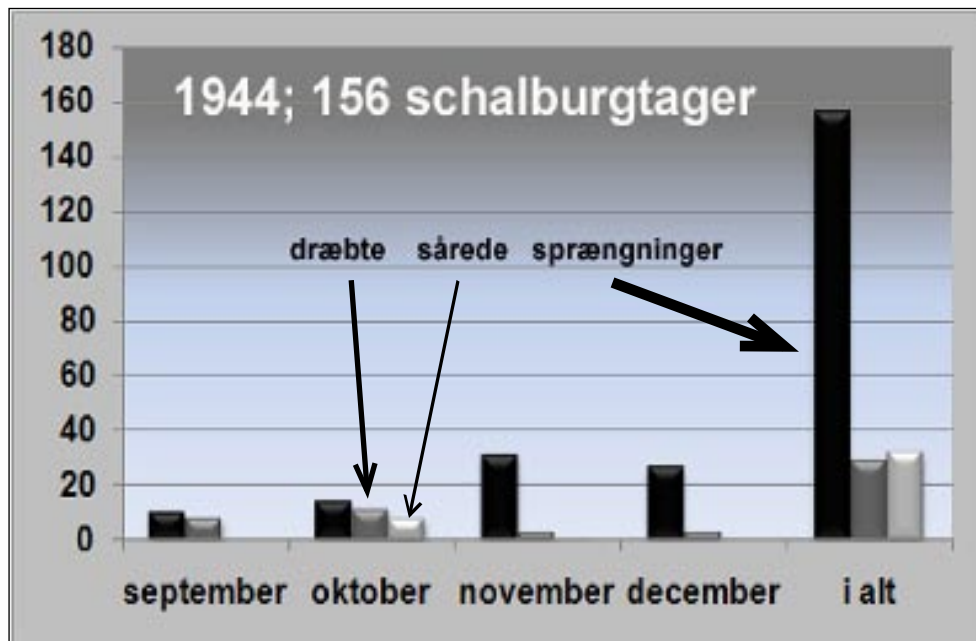
Marts og april 1944 foretages 8 Schalburgtager, heraf 2 mod overfyldte sporvogne i Kbh., 6 Clearingmord og 2 henrettelser. Betjent skudt under anholdelse.

4. maj: Maskinfabrikken Globe i Glostrup saboteres

6. maj: Hærens Flyvetropper Kløvermarken saboteres;

8 maj: på B&W Refshaleøen sprænges et kompressorhus og et transformatorhus.

24 maj: Ibs folk lægger bomber på de nødanlæg, der var opstillet for at levere strøm i stedet for den ødelagte kraftcentral, (7 store dieselmotorer og dynamoer) andre af Ibs folk skulle have tiden til at gå og smadre derfor mere end to hundrede topstykker med forhamre. Andre brændte en bygning af med støbemodeller. Skade i 1944 kroner 14 millioner.

Maj 1944: 20 dødsdomme; 9 henrettelser; 2 dræbt under ildkamp; En Schalburgtage; Folkestrejke i Sønderborg.

Endnu en sejr for Ikkevold, da den tyske kommandant beklagede den „uheldige” begivenhed, der kostede en dansker livet.

12. 05. Meddelelse om 4 dødsdomme, samt at dødsdommenes fuldbyrdelse skulle afhænge af forholdene i Landet.

12.05. 9 dødsdomme.

06.06. Dagen for invasionen i Normandiet. BOPA stormer og sprænger Globus i luften.

2 sabotagevagter dræbt og 7 såres. Lykønskningstelegram til den danske modstandsbevægelse fra De allieredes Hovedkvarter.

22.06. BOPA saboterer Riffelsyndikatet;

Tivolis Koncertsal, Borgernes Hus, Den kgl. Porcelænsfabrik, Langelinje pavillionen, Domus Medica og andre kendte bygninger sprænges af tyske terrorgrupper assisteret af danske schalburgfolk.

Dette blev en udløsende faktor for Folkestrejkerne

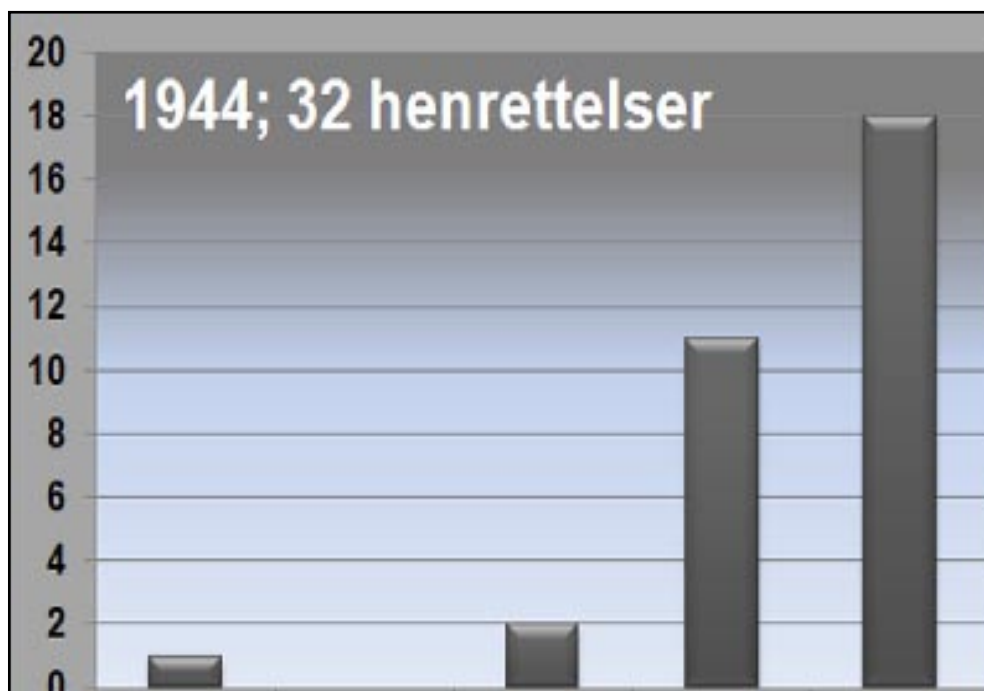
Fra officiel tysk side meddeles:

Indførelsen af spærretiden i Storkøbenhavn har det formål at muliggøre en hurtig og virksom indskriden af tyske kræfter mod sabotører og voldsforbrydere, der optræder i grupper. Derfor er det ubetinget nødvendigt, at gaderne holdes fuldstændigt frie i spærretiden.

I flere gader havde der natten mellem den 26. og 27. juni i spærretiden dannet sig grupper af personer, som ikke rettede sig efter de tyske anvisninger, og fra hvilke der endog blev skudt.

I sådanne tilfælde har de tyske styrker befaling til ufortøvet at gøre brug af våbnene. Der vil fortsat blive skredet hårdt ind mod ethvert opløb i gaderne. Det tilrådes derfor, at man holder sig borte fra vinduerne i huse i nærheden og holde vinduerne lukket for at undgå mistanke om, at der vil blive skudt fra dem. Efter at der natten mellem den **26. og 27. juni** som følge af opsætsighed er blevet dræbt 5 personer, og mange er blevet såret her i byen, må det håbes, at sådanne episoder ikke gentages.

Opmærksomheden henledes på det absolutte forbud mod at bære våben og på, at personer, der er i besiddelse af våben, kan straffes med døden.

1944: 28.06; advarsel mod at opholde sig på gaderne i spærretiden.

1. Det er forbudt at færdes eller opholde sig på offentlige gader, veje og pladser i tiden fra kl. 20 til 5. Undtagelser kræver særlig tilladelse, om hvilken andragende skal indgives til de danske politimynderheder.

2. Ansamlinger af mere end fem personer er forbudt på offentlige gader, veje og pladser.

Kan vi drage følgende konklusion?

Når en magt anvender undertrykkelse – terror mod et folk, vil dettes modstand vokse og volden stige. (Voldsspiralen startes.) Hvis dette er en naturlov, ligger løsningen på konflikterne i Israel, Palæstina, Irak da i den vold – terror, der udøves af alle parter?

Stikordsregister

P = findes i personregister

0 = findes i organisations – ordforklaring

A

Abwehr⁰
 Algang 92
 Alsang 92
 Always⁰ 24, 30 75, 88
 Always⁰ i Sydhavnen 88
 Andersen^P, Alsing 138
 Andresen, Øjvind 87, 92, 98
 Anne Frank 111
 Asmussen, Sven 63
 Auschwitz 109

B

Babi Jar 110
 Bang og Olufsen 22
 Belzec 109
 Bendtzen^P fængselsdirektør 56
 Bergen Belzen 109
 Berlingske Tidende⁰
 Best^P, Werner dr. 38, 50, 105, 113, 136
 Blaclistet⁰ 107
 B&W⁰ 48, 62, 74, 90, 94
 BOPA⁰ 15, 27, 59, 73, 101
 BOPA-Gun 83
 BOPAs kogebog⁰ 78
 Bovensiepen 145
 Brandt^P = Børge Thing 95, 119
 Bruun, Carl Johan 21
 Brøndum, Henning 147
 Brøndumbanden⁰ 64

Buhl^P, Statsminister 55, 108, 139
 Buchenwald 109
 Burwain 147

C

Café Mokka 132
 Carlé, Otto kaldet Thomas, 62, 146
 Carltorp⁰
 Clearingmord⁰ 144
 CK⁰ =Centralkomité for DKP 15

D

Dachau⁰ 109
 Dahl, Gunnar 11
 Dansk Aluminiumsfabrik 88
 Dansk Industrisyndikat 78, 86, 94, 97, 103
 148

De Frie Danske 25
 Den danske Brigade 139
 DKP = Danmarks lommunistiske Parti 14
 DNSAP 39
 Duckwitz^P 113, 114, 136
 Dössing^P 24

E

Einsatzgruppen 109, 144
 Endlösung 109
 Esbjerg 46
 Ewé, Ole kaldet Ib 102

F

Fakse Kalkbrud 78
 Feltmadras 107
 F.L. Smidth 89
 Flammen 27

Stikordsregister

Flodin, Per kaldet Petter	82	Herbert, Ulrich	138
Fog, Mogens professor	9	Heydrich	109
Folkestrejke	46	Hiccup	28
Forum	92	Hipo ⁰	77, 83, 147
Frihedsrådet ⁰	9, 24, 85	Himmeler ^P	50
Frikorpset	74	Hipokorpset	
Frit Danmark	21	Hitler ^P	132
G		Hoffmann, Karl Heinz	114, 136
Gadenedskydninger	144	Holger Danske (HD)	25, 127
Gestapo	33, 64, 122, 124, 129	Horsens Statsfængsel	36
Gernersgade	59	Horslerød ⁰	56
Gidseltagning	144	Horwitz ^P , Hugo = Uffe	
Gilleleje	122	Hærens Flyvetropper ⁰	87, 148
G.M.ere,	81	Hærens Våbenarsenal ⁰	83, 87
Globe	148	J	
Globus	88, 148	Jacobsen, Henry	16
Glud & Marstrand	81	Jacobsen ^P , Thune	56
Gorbatjov ^P	36	Jensen, Martin Evald	36
Grini KZ-lejr	37	Jerusalem	130
Gulagg	112	Jespersen, Jørgen= KK	87, 102
Goebbels ^P	36, 69	Johannesen	26
Gørtz ^P , General	57, 132	Jødeforfølgelser	132
H		K	
Haager = Landkriagsloven	45	Kjeldbæk ^P , Esben	97
Hammer Mogens	21	Korsør Glasfabrik	108
Hanneken ^P , von General	49	Kommissærordren	53, 145
Hansen, Duus Ingeniør	22	KOPA ⁰	25, 27
Hansen, Ib Birkedal	147	Krenchel	69
Hansen, Leif kaldet Torben	79	Kriagsforbryderdomstolen i Nürnberg	36
Hansen, Nedermark	147	Kulmdorf	109
Haslund ^P , Emil	14, 83	Kullmann, Olaf	37
Henningsen, Poul	64	Kødløs dag	13
Henriques, rabbiner	113		

Stikordsregister

L		Nielsen, Kaj	16
Larsen, Alvilda	14	Nielsen, Aage	6, 16, 132
Larsen ^p , Ejgil	11, 18, 56	Nielsen, Bothilsen	64, 147
Larsen, Viktor	12	Nielsen ^p , Tage Vorsåe = Amerikaneren	98
Lauritsen, Søren Egholm kaldet Lille Svend	62, 82 87, 95, 106	Ninka	136
Lebenborn	112	O	
Legitimationskort	118	Olsen, Jens	18
Lidice	109, 143	Oranienburg	112
Lippman ^p	55	Oreadour sur Glane	143
Loretzen gruppen ⁰		P	
Luftwaffe	103	Pearl Harbour ⁰	
M		Petersen, Hans	17
Majdanek	109	Peder Skram	60
Marinevægter ⁰		Petersen, Poul kaldet H.H	105
Martinsen ^p K.B.		Petersen, Poul = Palle	94
Mathiesen, Leo	63	Plambeck	11
Mengele dr.	112	Prinserne	25, 29
Mindelunden ⁰ = Ryvangen		Q	
Mokka	143	Quisling ⁰	36
Mortensen, Per kaldet Tom	102	R	
Munck, Ebbe	21, 29	RAF	33
Munk, Kaj	147	Rigsdagsvalg	38
Mussolini ^p	35	Rottbøl, Chr. Mich.	21, 26
Møller ^p , Christmas	25, 29, 39, 66	Ryvangen	99, 145
Møller, Fritz	14	Røjel	27
N		S	
Nedermark Hansen	147	Sachsenhausen ⁰	37
Neungamme	109, 146	Safari	56
Neutrofon	30	Scavenius ^p	55
Nielsen, Harald	16		

Stikordsregister

Schäfer, Peter	147	Teglers ^p Hans Edward = H.C	
Schalburgkorpset ⁰	74, 146, 147	Terrorsprængninger	144
Schalburgtage ⁰	22, 64	Theresienstadt ⁰	109, 136
Schmidt, Kaj kaldet Niels	75, 87, 92 , 98	Thing ^p Børge	
Scwerdt, Otto = Peter gruppen	147	Thing, Dora	119
SHAEF ⁰		Tivoli	63, 149
Senepgas ⁰		Torotor	30
Skolen ved Sundet	126	Treblinka	109
Skrueeffekt ⁰		Trommer ^p , Aage	35
Söhnlein	147	U	
S.O.E. ⁰	25, 55	Undtagelsestilstand	50
Soibor	109	V	
Sommer, Poul Kaptajn	74	Wansee	109
Sommerkorpset ⁰	74, 131, 147	Vedel, Admiral	57, 132
Sovjet	109	V-2	23
Spræng-Smidth	98		
Sprængstoffer	84		
Spærretid	51, 150		
Staffe, Christian kaldet Krølle	78, 141		
Stalingrad	35		
Standard Electric	87		
Standret	50		
Stauning	55		
Sten-Gun ⁰	82		
Stutthoff	109		
Svendsen, Knud = Jack			
Sundby Sejlklub	128		
Suomi ⁰ = fru Madsen	78		
Syrefabrikken	124		
Søpolitiet	121		
Sørensen ^p , Arne	21		
T			
Tankstelle	88		

Personer

A

Andersen, Alsing (1893–1962): Socialdemokratisk medlem af Folketinget 1929. Blev som forsvarsminister 1935–40 i Th. Staunings regering skarpt angrebet p.gr. af flådens svigten 9. april 1940. Finansminister juli – november 1942; 13. november 1947 indenrigsminister i ministeriet Hedtoft, men afgik allerede 23. november samme år som følge af kritik. Medlem af Danmarks delegation til FNs generalforsamling 1948 –57. Trods den megen kritik, blev han ikke helt udelukket fra politisk indflydelse, vel nok den hårdeste forsvarer af samarbejdspolitikken og hårdnakket modstander af modstandsbevægelsen.

B

Bendtzen, fængselsdirektør: Medansvarlig for overgivelsen af de danske fanger i Horserødlejren til tyskerne. Anklaget for landsforræderisk virksomhed. Direktøren var yderst upopulær blandt fangerne, hvilket fremgår af Hans Kirk og Carl Madsens breve til ham. Brevene foreligger i bogform.

Best, Werner (1903–89): Medlem af SS, berygtet for sin nådesløse terror i Frankrig og Polen før han som rigsbefuldmægtiget kom til Danmark i 1942. Blev idømt dødsstraf i Danmark som ansvarlig for terrorhandlingerne. Dommen ændredes til 5 års fængsel. Højesteret ændrede dommen til 12 års fængsel efter folkelige protester; benådet af kongen efter to års afsoning løsladt og udvist i 1951. Uden resultat har man uden at overanstreng sig efterforsket Bests rolle i krigsforbrydelser mod polakker og franskmænd. På ny tiltalt i Forbundsrepublikken i 1979 for mord på 11.000 polske intellektuelle; men man lod sagen falde i 1982. Udgav i 1981: Den tyske politik i Danmark, hvor han fremstår som den uskyldige, der forsøgte af al kraft, men uden påviseligt held, at skåne danskerne mod de fæle nazister.

Brandt, Børge se Thing, Børge

Buhl, Wilhelm: Søgte under besættelsen 1940–45 at bremse tyske overgreb og dansk sabotage for at undgå krise; holdt stikkertale september 1942, blev maj 1942 statsminister, men blev „tvunget“ bort af tyskerne november samme år. Optog kontakt med modstandsbevægelsen og fik under folkestrejken 1944 dr. Best til at ophæve undtagelsestilstanden, mens han selv i radio i strid med Frihedsrådets parole opfordrede til arbejdets genoptagelse. Dannede 5. maj 1945 befrielsesregering, gik af i november samme år, og var 1947–50 minister uden portefølje, der skulle smør på brødet.

D

Duckwitz, Georg (1904–73): Her får du to versioner:

1. Den af vort offentlige system godkendte:

Personer

Uden brug af kugleramme kan du konstatere, at det danske systems håndgangne samarbejdsfolk bekvemt hvidvaskes.

Something for something – nothing for nothing. Jeg vasker dig – du vasker mig. Meget „mod sin vilje“ beordres Duckwitz til at arbejde i det tyske gesandtskab som skibsfartskyndig. Glad og fro påstår man, uden dokumentation, at han modarbejdede de nazistiske voldsovergreb, bl.a. ved forhandlinger med Per Albin Hansson, H. C. Hansen og Hans Hedtoft, og at han havde stor andel i, at de tyske planer blev røbet, og at de fleste danske jøder dermed undslap til Sverige. Han blev efter krigen diskret dekoreret af Frederik 9. for sin indsats og levede i de første efterkrigsår fortsat i København, 1950–53 som leder af erhvervsafdelingen ved den tyske ambassade.

2. Den sandsynligste: Duckwitz meldte sig ind i det tyske naziparti i 1932. De oplysninger, han fik af Hedtoft, har han givetvis bragt videre til dr. Werner Best og Co. Gestapochef Hoffmanns udsagn mere end antyder dette, og ruinerne fra de engelske luftbomberer af div. danske Gestapohovedkvarterer bidrager. Den svenske statsminister tillod transit gennem Sverige ved overfaldet på Norge og ved overfaldet på Sovjet. Var han antifascist? Man byttede informationer. Hvilke informationer fik Duckwitz af Hans Hedtoft? Hvor havnede de? Sandsynligheden taler for, at nazisten Duckwitz som den tro embedsmand har ladet oplysningerne gå videre, hvorfra skulle Hoffmann ellers have dem fra? Jeg vil på baggrund af et langt livs erfaringer med nazistiske krigsforbryderes evne til at fremstå som uskyldshvide engle sætte et endog meget stort spørgsmål ved version 1. Som invalidepensionist med lommepengenes begrænsede muligheder for at efterforske, kan jeg kun henvise til politiets bedrageriafdeling eller til, at en ny generation af historieforskere kan tillades at gå i de stadigt lukkede arkiver. I den skamløse hvidvaskning af forbryderne mangler kun et udsagn om, at disse ligefrem beskyttede og hjalp de jødiske flygtninge på deres flugt til Sverige.

Døssing, Thomas (1882–1947): Blev i 1920 Danmarks første biblioteksdirektør. Som modstandsmand arresteret af tyskerne 1942; 1944 Frihedsrådets udsending til Moskva, hvor han fra 1945 til sin død repræsenterede Danmark som officiel minister.

G

Göebbels, Joseph (1897–1945): Tysk politiker. Medlem af det nazistiske parti 1922, gau-leiter i Berlin 1926, rigspropagandaleder 1928, rigsminister for folkeoplysning og propaganda 1933. Redaktør af Völkische Freiheit 1922–27, dernæst af Angriff og sidst af Das Reich. Foranledigede fra 1933 og organiserede fra 1938 de tyske jødeforfølgelser. Chef for totalmobiliseringen 1943. Begik selvmord i Hitlers bunker sammen med sin kone efter at have dræbt deres 6 børn.

Gorbatjov, Mikhail Sergejevitj (f. 1931): Sovjetisk politiker. Efter forfatningsændring Sovjet-

Personer

unionens præsident med store magtbeføjelser 1990. Indførte glasnost og perestrojka fra 1985, trak tropperne ud af Afghanistan 1989, tillod omvæltningen i Ø. – Europa 1989–90, indstillede støtten til marxistregimer i den tredje verden. Opnåede hjerteligt forhold til vestmagterne. Nobels Fredspris 1990. Gorbatsjov gik af december 1991.

Gørtz, Ebbe (1886–1976): Dansk officer. Generalmajor og chef for Generalstaben 1937, generalløjtnant og chef for Generalkommandoen 1941, direktør for Krigsministeriet 1945–46, chef for hæren 1950–51. Gørtz må karakteriseres som politikernes tro og lydige embedsmand. Personligt vurderet overskred han grænserne for, hvad man skal lade sig byde, bedst kendt er han for sine afskedsceremonier med Frikorpset, resten fortaber sig i gulvtæppernes tusmørke.

H

Hanneken, Hermann von (1890–1981): Tysk infanterigeneral. Oktober 1942 – februar 1945 øverstkommanderende for de tyske tropper i Danmark; indførte skærpet militærkurs og gennemtvang 29. august 1943 tysk overtagelse af den udøvende magt. 1948 idømt 8 års fængsel ved Københavns Byret, 1949 frikendt af Østre Landsret og udvist.

Hansen, Hedtoft, Hans: Direktør for bryggeriet Stjernen 1941 – 45. Leder af socialdemokratiets antikommunistiske organisation. Arbejds- og socialminister 1945, statsminister 1947–50 og 1953–55. Udvekslingen af informationer med dr. Bests betroede medarbejder Duckwitz er belyst af Sturmbannführer og chef for Gestapo Karl Heinz Hoffmann, er belastende indicier, som må afvente uvildige personers ransagning i lukkede arkiver.

Haslund, Emil: Min læresvend. Idømmes tre måneders fængsel i 1942. Holder jul i Slagelse arrest i 1942. Stifter senere BOPAs våbenværksted og udvikler BOPA-gunnen, en efterligning af den engelske maskinpistol Sten-Gun.

Himmler, Heinrich (1900–45): Deltog i Hitlers mislykkede München-kup 1923; leder af SS 1929, i realiteten chef for hele Tysklands politiske politi fra 1934; fik hovedansvar for det nazistiske partis terror, ligesom koncentrationslejrene stod under hans ledelse. Oprettede under krigen særlige SS-hærenheder. Indenrigsminister 1943 og 1944 øverstbefalende for hjemmehæren. Begik selvmord umiddelbart efter anholdelse ved den tyske kapitulation i maj 1945.

Hitler, Adolf (1889–1945): Født i Braunau, Østrig, gjorde 1914–18 tjeneste på vestfronten som frivillig. Deltog 1920 i grundlæggelsen af National-Sozialistische Deutsche Arbeiter-Partei (NSDAP). Anklagedes efter et mislykket kupforsøg i München 1923 for højforræderi og idømtes 1924 fem års fæstningsarrest, men blev løsladt efter ½ år. Han var anbragt under så behagelige forhold, at han kunne diktere Mein Kampf til sin medfange Rudolf Hess. Mein Kampf blev en bibel for nazisterne, som formand Maos Den Lille Røde senere blev for nogle kommunister. 20. juli 1944 rettede den tyske modstandsbevægelse

Personer

et mislykket attentat mod Hitler. Da de russiske tropper stod i selve Berlin, begik Hitler selvmord i sit hovedkvarter 30. april 1945.

K

Kjeldbæk, Esben: Leder af Frihedsmuseet. Historieforsker og forfatter til bl. a.: Sabotageorganisationen BOPA 1942–1945. Kjeldbæk er givetvis den person, der bedst har forstået at videregive sin store viden om BOPA til eftertiden

Krenchel, Ejnar (1891–1965): Dansk advokat; overretssagfører. I mellemkrigstiden aktiv pacifist; samarbejdede under besættelsen 1940–45 med tyskerne og agiterede i radioen mod sabotage og modstandsbevægelsen. Dømtes 1947 til 8 års fængsel og tab af bopæl; løsladt 1949.

L

Larsen, Ejgil: Stifter og leder af organisationen KOPA–BOPA til omkr. 1944; forfatter til BOPAs kogebog, en håndbog i fremstilling af ødelæggelsesmidler og katalog for modstandskamp. Klarer efter sin flugt fra Horserød resten af krigen på fri fod, på trods af at han var stærkt eftersøgt af både dansk og tysk politi. De største dusørere, formuer svarende til en smeds løn i seks år, blev udsat på ham.

Lippmann, Ole (f. 1916–2003): Dansk direktør; modstandsleder. Under Anden Verdenskrig major i The Buffs. Januar 1945 chef for de faldskærmsfolk, der opererede i Danmark; i februar samme år De Allieredes repræsentant i Danmarks Frihedsråd.

M

Martinsen, K B (1905–49): Dansk officer. Chef for Frikorps Danmark 1942 – 43 og derefter for Schalburgkorpset. Arresteret 1945, dødsdømt 1947, henrettet 1949.

Mussolini, Benito (1883–1945): Italiensk statsmand og grundlægger af fascismen; folkeskolelærer. Som ung redaktør af det marxistiske blad Avanti i Milano. Virkede for Italiens deltagelse i 1. Verdenskrig på allieret side og ekskluderedes af socialistpartiet; blev såret som krigsfrivillig. Dannede 1919 det første halvsocialistiske, fascistiske kampforbund, hvis talerør blev den 1914 oprettede avis Il Popolo d'Italia; 1922 regeringschef og udøvede snart under titlen Il Duce diktatorisk magt. Sluttede 1929 Lateranforliget med paven. Stræbte efter at genoprette det romerske kejserrige. Overfaldt med bomber, gift og giftgas Abessinien 1935–36 og støttede Franco i den Spanske Borgerkrig 1936–39. Tilsluttede 1936 Italien Berlin-Rom-aksen, udvidet med Japan 1940, og førte 10. juni 1940 efter tyske sejre i N- og V-Europa Italien ind i krigen på tysk side. Styrtedes 25. juli 1943 af Det Fascistiske Storråd under Grandi og interneredes, men blev befriet af SS-tropper (Skorzeny) 12. september 1943. Ledede derpå med tysk hjælp en fascistisk republik i N-

Personer

Italien, indtil han af italienske modstandsfolk blev fanget, skudt eller hængt sammen med sin elskerinde. Medmenneskelighed illustreredes ved, at de to personers lig blev udstillet offentligt i by, hængende i fødderne.

Møller, John Christmas (1894–1948): Dansk politiker; 10. april 1940 medlem af ministeriet Stauning, i juli handelsminister, men som modstander af Scavenius og tilpasningspolitikken tvunget bort oktober 1940 og forlod Folketinget januar 1941. Organiserede modstandsbevægelse i samarbejde med Aksel Larsen og modtog opfordring til at blive De frie Danskes leder i London. Holdt 14. maj 1942 sin første tale i BBCs danske udsendelse; krævede 6. september samme år aktiv handling i Danmark. Som udenrigsminister maj–november 1945 i befrielsesregeringen udtalte han, at „vi alle er under anklage – grænsen ligger fast.” Hans modstand mod grænserevision bragte ham i modsætning til Det konservative Folkeparti, og april 1947 nedlagde han posten som formand for rigsdagsgruppen.

N

Nielsen, Tage Vorsåe: Kaldet amerikaneren, medlem af BOPA. Særdeles aktiv modstandsmænd. Angives af stikker og arresteres sammen med ledende BOPA-folk på Akselborg Bodega. Efter kortere ophold i Frøslevlejren sendes han til kz-lejren Neuengamme, hvor han døde.

Q

Quisling, Vidkun (1887–1945): Norsk politiker. Officersuddannet; arbejdede i 1920'erne med diplomatiske opgaver i Sovjetunionen. Til 1930 kommunistvenlig, derefter kommunistfjendtlig; 1931–33 forsvarsminister. Dannede 1933 partiet Nasjonal Samling med nazismen som forbillede. Opsøgte 1939 Hitler for at opnå støtte til kupforsøg i Norge. 9.–15. april 1940, efter det tyske angreb på Norge selvbestaltet statsminister, men måtte gå af, især efter tysk pres. Havde dog fortsat megen indflydelse som partileder og blev 1942 udnævnt til statsminister af den tyske rigskommissær i Norge, Terboven. Quisling var ansvarlig for øget terror, især mod jøderne. Arresteret 9. maj 1945; henrettet senere samme år.

S

Scavenius, Erik (1877–1962): Dansk politiker; Udenrigsminister 1909–10 og 1913–20, hvor han under Første Verdenskrig skarpt håndhævede dansk neutralitet. Medlem af Landstinget for Radikale Venstre 1918–20 og 1925–27; formand for partiet 1922–24; derpå gesandt i Stockholm 1924–32. Vakte som udenrigsminister 8. juli 1940 til 9. november 1942 ved sin villighed til at imødekomme de tyske krav, kulminerende med underskrivelsen af Antikom-Internpagten 1941, stor modvilje i befolkningen. Stats- og udenrigsminister efter tysk ønske 9. november

Personer

1942. Fordømte som regeringschef modstandsbevægelsens virksomhed; blev med de øvrige samarbejdspolitikere smidt ud med opstandene d. 29. august 1943, da den tyske fremfærd og befolkningens voksende modvilje mod regeringssamarbejdet med tyskerne umuliggjorde regeringens fortsatte virke.

Uffe (Horwitz, Hugo) fortæller: „Vi havde vagten den 5. maj ved hotel d' Angleterre på Kongens Nytorv, da Gert rapporterer, at en ældre herre insisterer på at komme igennem afspærringen. Jeg går hen til manden og spørger: „Hvem er De, og hvad vil De?“ Han var ingen mindre end udenrigsminister Scavenius, og han ville da gerne frem til kongen for at tage sin afsked. Uffe fulgte ham frem til Amalienborg og på vejen fik de en hyggelig sludder. Nogen tid efter går en ældre nobel herre hen til Uffe på Strøget i København, letter på hatten og spørger, om han må sige tak for behageligt selskab? Uffes mormor spurgte: „Hvem var den olding?“ „Jo, det var landets tidligere udenrigsminister Scavenius.“ Denne beretning indikerer, at samarbejdspolitikere fra de blev sat på porten og til kapitulationen har hævet deres fede hyre. For hvad? Tilbagebetaling af for megen udbetalt løn har ikke været på tale.

Sørensen, Arne (1906–78): Højskolelærer 1930–36; medstifter af og til 1946 formand for Dansk Samling; medlem af Folketinget 1943–47; udmeldte sig af sit parti 1949. Medlem af Danmarks Frihedsråd; kirkeminister i samlingsregeringen 1945.

T

Teglers, Hans Edvard (1925–88): Dansk journalist og forfatter. Aktiv inden for modstandsbevægelsen under den tyske besættelse 1940–45; var ved befrielsen 1945 næstkommanderende isabotageorganisationen Holger Danske.

Thing, Børge (1917–71): Under dæknavnet Børge Brandt ledede han sabotageorganisationen BOPA fra april 1944. Denne gennemførte mere end 1000 sabotager. Skrev sammen med Kaj Christiansen bogen Sabotage (1945). Indtrådte efter Anden Verdenskrig i Hæren og udnævntes til kaptajn; blev mobbet, overgik 1954 til privat erhverv.

Thune Jacobsen, Eigil (1880–1949): Dansk tjenestemand, cand. jur. Chef for Statspolitiet 1933, rigspolitichef 1938, justitsminister 1941–43. Blev for sin embedsførelse i sidstnævnte stilling stærkt angrebet af modstandsbevægelsen, der bl.a. gjorde ham ansvarlig for at de i Horserødlejren internerede fanger ikke blev sluppet fri som lovet og som aftalt. Betalte stikkere og sender danske politifolk til Sverige for at trevle modstandsbevægelsen op. Flygter til Sverige og søger asyl af frygt for at blive likvideret, blev mærkværdigvis ikke anklaget for landsforrædderi efter krigen

Trommer, Aage: Omdiskuteret dansk historiker, i almindelighed ret upopulær blandt modstandsfolk. Personligt vurderer jeg hans videnskabelige arbejde som nøgterne og saglige.

Steder – organisationer – ordforklaring

A

Abwehr: Den tyske overkommandos efterretningsvæsen efter 1919, især kendt fra 2. Verdenskrig; ledet af admiral Canaris. På grund af den herskende mangel på tillid i det nazistiske system havde SS og den tyske udenrigstjeneste deres egne efterretningsorganisationer. Det mangelfulde samarbejde kostede sænkningen af krigsskibet Blücher i Oslofjorden d. 9. april 1940. Canaris arbejdede i det tyske efterretningsvæsen under 1. Verdenskrig, og skabte som spionagechef fra 1934 et internationalt spionagenet i konkurrence med Gestapo. Modstander af Hitler, arresteredes for at have haft kendskab til sammensværgelsen og Stauffenbergs attentat mod Hitler 1944, kom i koncentrationslejr og blev hængt april 1945. En af Canaris officerer oberst Hans Oster lækkede oplysninger om Weserübung-angrebet på Norge-Danmark den 9. april 1940 til diplomater i Berlin, men igen et forgæves forsøg på at bremse Hitler. Oster henrettet april 1945.

Always i Boyesgade: Fremstillede dele til tyske natjagere. Sabotagen optaget på gram-mofonplade.

Always i Sydhavnen: Ved sabotagen blev 20 mm. maskinkanon brugt mod vagtstuen. Vagterne var tidligere frontbisser, som nedskød flere tilfældigt forbigående.

B

Berlingske Tidende: Københavnsk dagblad. Hovedaktionær var A.P. Møller koncernen, indtil bladet bragte artikler, hvori han anklagedes for at have spillet en uheldig rolle under besættelsen. Avisen er nu på norsk aktionærs hænder. Bogen hed: Dødens købmænd.

Blacklistet: Arbejdsgivere sætter en arbejder på den sorte liste, hvilket betød, at han ikke kunne få arbejde hos arbejdsgiver, der var medlem af arbejdsgiverforeningen. Grundloven på arbejdsmarkedet – forligsaftalen af 1899 forbyder arbejdsgivere at bruge dette våben, men det er alligevel blevet brugt igennem årene. Min morfar var blacklistet og fik aldrig arbejde på en almindelig arbejdsplads.

B&W: Motorfabrikken lå sammen med Burwain på Christianshavn, støberiet lå på Teglhølmolen i Sydhavnen og skibsværftet på Refshaleøen ved Lynetten. Hvis man stod på Langelinje en vintermorgen, kunne man høre lufthamrene og se de gløden-de nitter suse igennem luften. Skibene blev dengang nittet sammen; svejseteknikken kom først frem under krigen. Da de tyske ubådes sænkninger af allierede skibe havde nået katastrofale højder, begyndte USA at bygge skibe på samlebånd. Disse skibe blev kaldt Libertyskibe. Da man manglede erfaring for denne nykonstruktion skete det ofte, at skibene i stormvejr på grund af høj sø knækkede midt over. Halve skibe drev hjælpeløse rundt med deres besætninger. På Refshaleøen var stilladser med afsatser bygget op langs skibssiden. På disse stod skibsbyggere med en feltesse og varmede nitterne, til de var rødgødende.

Steder – organisationer – ordforklaring

De blev kastet en etage ned og grebet i „den høje hat“, en jernbeholder, og stoppet i hullet, hvorefter nitteren hamrede løs, mens makkeren holdt igen på den anden side. Far tog mig engang ud på værftet og viste mig en stor damper, hvor nitterne ligefrem var klippet over i skibssiden på grund af bevægelserne i høj sø. Lejderne, trapperne udvendig var vredet rundt som af en kæmpe. Arbejderne på B&Ws afdelinger var toneangivende under hele besættelsen i arbejderens kamp mod nazisterne.

BOPA: Borgerlige Partisaner; dansk modstandsorganisation, dannet 1942 af tidligere spaniensfrivillige; fra 1943 bestående af modstandsfolk af alle politiske overbevisninger. Gennemførte under Anden Verdenskrig en lang række sabotageaktioner (mere end 1.000) mod den tyske besættelsesmagt. Medlemstal dec. 1944 mellem 80 og 100, ved kapitulationen 175. Tabsprocent ca. 25. Gennemsnitlige levetid for en sabotør var tre måneder. Forbrug af sprængstof 25 – 30 tons.

BOPAs kokebog: Ejgil Larsen skrev en bog med anvisninger på metoder til ødelæggelse af fjendens materiel. Et sted i et af hæfterne nævner jeg en varevogn, jeg omdanner til en kørende mine med 90 kg. sprængstof. Tændingen var el. kontakt. Opskriften var spaniensfrivilligs mundtlige overlevering fra Kokebogen.

Brøndumbanden; Brøndum, Henning (1916–47): Dansk terrorist i tysk tjeneste under besættelsen 1940–45; medlem af Peter-gruppen, ledede en del aktioner. Henrettet.

C

Carltop værnemagerfabrik: Roskildevej, saboteret flere gange af BOPA. Sidste gang Nytårsaften 1944/45 af Uffe. Da han tændte for bomberne, ringede han tyskerne op og ønskede dem glædeligt nyt år, de måtte ikke lægge røret, da han havde en nytårshilsen mere. Det var vagtlederen her, Degenkold, der skød dr. Hagens, da BOPA-folk passerede fra aktionen mod Globus.

C K = centralkomiteen for DKP: Øverste organ for Danmarks Kommunistiske Parti.

Clearingmord (engelsk): Gengældelsesdrab, ofte foretaget på personer, der ikke er impliceret i det modsætningsforhold, som førte til det oprindelige drab. Anvendt som terrormiddel af nazisterne i de tyskbesatte områder under Anden Verdenskrig, i Danmark fra begyndelsen af 1944, bl.a. som gengæld for stikkerlikvideringer.

D

Dachau: Koncentrationslejr, oprettet 1936; her myrdede nazisterne indtil 1945 238.000 fanger. Alle gejstlige arrestanter i Tyskland var samlet i Dachau. Der har været ca. 375 danske i lejren, hvortil den sidste danske transport sendtes i februar 1945. Ingen danske sendtes videre fra Dachau; derimod blev talrige andre fanger videretransporteret til stamlejrens udekommandoer eller til dødslejre.

Steder – organisationer – ordforklaring

F

Frihedsrådet; Danmarks Frihedsråd: Ledende organ for modstandsbevægelsen i Danmark fra 16. september 1943 til krigens afslutning 5. maj 1945. Stiftedes af organisationerne Dansk Samling,

Ringens, Frit Danmark og Danmarks kommunistiske Parti og holdt normalt ugentlige møder forskellige steder i København, hvor retningslinjerne for arbejdet blev fastlagt. Et antal underudvalg beskæftigede sig med bl.a. våbenfordeling, illegal presse, udarbejdelse af lovforslag til opgøret med besættelsestidens tyskerhåndlangere samt kontakten med politikerne. Trådte 1. gang offentligt frem for befolkningen med et opråb september 1943 og godtoges i vid udstrækning som Danmarks egentlige, frie regering; hertil bidrog, at Frihedsrådet repræsenteredes i Sverige af Ebbe Munck, i England af Christmas Møller og i Moskva af Thomas Døssing. Medlemmer var Niels Banke, C. A. Bodelsen, Ole Chievitz, Mogens Fog, Erling Foss, Børge Houmann, Erik Husfeldt, Frode Jakobsen, Alfred Jensen, Ole Lippmann, Flemming B. Muus, Arne Noe- Nygaard, Aage Schoch, Arne Sørensen og Hans Øllgaard. Opløstes juli 1945 og erstattedes af Frihedsbevægelsens Samråd, som fungerede til oktober 1946.

H

HIPO (tysk); Hilfspolizei: Hjelpepoliti; en særlig afdeling af Schalburgkorpsets efterretningstjeneste. Oprettet efter tyskernes fjernelse af det danske politi 19. september 1944; en del af medlemmerne bar sorte uniformer. Hipo-folkene var hadede og frygtede p.gr. af deres mishandlinger af og terror over for danske statsborgere. Korpset blev opløst 5. maj 1945.

Horserødlejren: Fangelejr V. for Helsingør. Oprettet 1917 som lejr for syge russiske krigsfanger; derefter feriekoloni og rekreativshjem. Fra juni 1941 danske myndigheders koncentrationslejr for danske kommunister. De blev indespærret på tysk forlangende og bevogtet af det danske fængselsvæsen. 29. august 1943 blev bevogtningen også af 500 gidsler på trods af afgivent løfte overtaget af tyske politisoldater. Herefter gennemgangslejr til Frøslev-lejren. De internerede kommunister udleveredes, og flertallet overlevede ikke de tyske dødslejre. Danske politikere og embedsmænd sveg et løfte og blev ustraffet skyldig i landsmænds lidelser og død. 1945 lejr for tyske flygtninge og krigslazaret; derpå statsfængsel med kvindeafdeling.

Hærens Ammunitionsarsenal: Producerede ammunition til tyskerne

Hærens Flyvetropper: Producerede dele til det tyske luftvåben, Luftwaffe. Saboteret to gange.

Hærens Våbenarsenal: Producerede våben i samarbejde med Riffelsyndikatet til tyskerne.

Steder – organisationer – ordforklaring

Saboteret en gang af BOPA. 12 arbejdere blev dræbt, 26 lemlæstet. Værkfører undlod at slå alarm, da Johnny ringede ind. Johnnys onkel blev dræbt. Johnny begik senere selvmord. Hæren overlod alle sine virksomheder intakte den 29. august 1943 til tyskerne, således at de kun ved sabotage blev forhindret i at producere til den tyske krigsmaskine.

K

KOPA: Kommunistiske Partisaner; 1942–43; skiftede navn til BOPA i et mislykket forsøg på at få del i de nedkastede våben- og sprængstofforsyninger fra England.

L

Lorentzen-gruppen: Særafdeling af Hipo; en terrorgruppe af danske statsborgere, oprettet 1944. Gruppen foretog anholdelser, udførte mishandlinger for tyskerne, samt ca. 20 mord på danskere. 10. maj 1949 henrettedes fem af bandens medlemmer, deriblandt lederen Jørgen Lorentzen (f. 1915), mens syv andre dødsdømte, bl.a. Anna Lund benådedes med livsvarigt fængsel.

M

Marinevægter: Dansk vagtmandskorps i tysk tjeneste under besættelsen af Danmark 1940-45. Korpset var bevæbnet og deltog undertiden i Gestapos aktioner, men udførte især vagttjeneste ved tyske skibe, depoter m.m.

Mindelunden i Ryvangen: Begravelsesplads i det nordlige København for danske modstandsfolk, der omkom under frihedskampen 1940–45. Stedet blev af den tyske besættelsesmagt brugt til eksekutioner, og i maj 1945 fandt man her ligene af 202 danske, henrettet af tyskerne. 106 af disse blev ved en højtidelighed 29. august 1945 bisat i Mindelunden; men de øvrige 96 blev begravet andetsteds. Desuden rummer Mindelunden en afdeling med 31 grave for ofre fra tyske koncentrationslejre samt en mindevæg med 151 navne på frihedskæmpere med ukendt gravsted. Anlægget blev indviet 5. maj 1950; det er udformet af arkitekt K. Gottlob og stadsgartner Axel Andersen. Et fællesmonument er udført af billedhugger Axel Poulsen; inskriptionen er af Kaj Munk.

P

Pearl Harbor: Amerikansk flådebase på Oahu, Hawaiiøerne. Blev 7. december 1941 udsat for et japansk overraskelsesangreb fra luften, hvorved en stor del af den amerikanske stillehavsflåde blev ødelagt eller beskadiget. Angrebet blev den umiddelbare årsag til, at USA indtrådte i Anden Verdenskrig.

Q

Steder – organisationer – ordforklaring

Quisling – tilhænger: af Vidkun Quislings parti. Under og efter Anden Verdenskrig nordisk betegnelse for en nazist – politiker, der stiller sig til en okkupationsmagts rådighed – landsforræder.

S

Sachsenhausen: Tysk koncentrationslejr 1937–45 N for Berlin; her var 275 danskere interneret under Anden Verdenskrig.

Schalburgkorpset: Militærkorps under Anden Verdenskrig. Bestod af danske statsborgere; oprettet 1. april 1943 af kaptajnløjtnant K. B. Martinsen. Inspireret af Himmlers idé om en fællesgermansk SS-organisation og hed oprindeligt Germansk Korps, men tog navneforandring til Schalburgkorpset til minde om C. F. von Schalburg. Det egentlige korps var en militær formation; desuden var der en civil afdeling, Folkeværnet. Korpset nåede op på i alt 500 – 600 mand. Dets hovedopgave var at bekæmpe modstandsbevægelsen, og dets medlemmer deltog i vid udstrækning i terror, clearingmord og stikkervirksomhed. Særlig forhadte de dets civilklædte efterretningsvæsen,

E.T., der efter Schalburgkorpsets opløsning i januar 1945 fortsatte som en selvstændig-terrorgruppe. Schalburgkorpsets virksomhed blev stærkt reduceret i sommeren 1944, da Frihedsrådet under folkestrejken i København krævede korpset fjernet. Kort efter blev hovedparten af mandskabet overført til den såkaldte SS-uddannelsesbataillon, der havde kaserne i Ringsted, og gjorde i krigens sidste måneder under navnet SS-vagtbataillon Sjælland tjeneste som sabotagevagter.

Schalburgtage: Schalburgkorpsets og andre tyskinspirerede terrorødelæggelser, der efter Hitlers dekret af 30. december 1943 iværksattes i Danmark. Betegnelsen opstod som en afledning af sabotage, udført af Schalburgkorpset. Schalburgtagen var rettet mod forlystelsesetablisser, avisredaktioner eller virksomheder, der ikke leverede krigsvigtige varer. Det var hensigten at gøre sabotagen upopulær i befolkningen, og i nogle tilfælde ønskede man forveksling med modstandsbevægelsens aktioner, bl.a. ved jernbaneschalburgtage. Schalburgtagen forblev dog virkningsløs og opnåede kun den modsatte virkning i befolkningen.

Sennepsgas: Blistergas i form af en olieagtig væske med kogepunkt 217 °C og med en lugt som sennep, hvorefter navnet. Har bl.a. været anvendt som kemisk kampstof af Centralmagterne under Første Verdenskrig; blev fremstillet under Anden Verdenskrig, men ikke brugt. Bl.a. i et område ud for Bornholm har sennepsgas fra Anden Verdenskrig været til stor gene for mange fiskere. Fremkalder blæredannelser og stærkt smertende sår, som kun heles langsomt.

SHAEF: Supreme Headquarters Allied Expeditionary Forces; oprettedes i 1944 med

Steder – organisationer – ordforklaring

general Eisenhower som øverstkommanderende. Hans opgave var at planlægge og gennemføre Invasionen i Normandiet. En særlig afdeling for Danmark oprettedes i 1944 og bestod af 70 officerer, hvoraf flere var danske.

Skrueeffekt: Ved installation eksempelvis af en skibsmotor beregner man et krafttab fra motoren til skruen. En motor kan f. eks. have 25 hk, men på skruen er kraften kun 15. Derfor bruger jeg udtrykket skruoeffekt, når jeg hører folk skvaldre, og der ingen effekt er.

S.O.E.: Special Operations Executive; Britisk militærorganisation, oprettet i juli 1940 til støtte for modstandsbevægelserne i de af Aksemagterne under Anden Verdenskrig besatte lande. Gennem S.O.E. samlede man alle Storbritanniens kontakter med modstandsstyrkerne. På særlige skoler trænede organisationen frivillige fra de besatte lande; de uddannede sendtes fortrinsvis som faldskærmsfolk til de besatte områder, hvor de etablerede kontakt med modstandsorganisationerne, instruerede og virkede for fremskaffelse af forsyninger fra Storbritannien ad luftvejen eller over havet. I alt virkede afdelingen for over 30 lande. Fra USAs indtræden i krigen i december 1941 samarbejdede S.O.E. med den tilsvarende amerikanske organisation O.S.S. (Organization of Strategic Service), og såvel hovedkontorer som de enkelte afdelinger fik blandet britisk-amerikansk ledelse. Fra 1944 lod det sig gøre at udruste store guerillahære med moderne udstyr; især fik guerillastykkerne i Jugoslavien og Frankrig betydelige leveringer. En dansk afdeling af S.O.E. oprettedes i efteråret 1940. Januar 1941 begyndte uddannelsen af de første 15 danske faldskærmsagenter, og i december samme år sendtes lægen Carl Johan Bruhn (1904–41) samt maskinmesteren Mogens Hammer (1911–46) som de første til Danmark. Fra marts 1943 leverede S.O.E. konstant sabotagemateriel til modstandsbevægelsen. I alt nedkastedes 57 danske faldskærmsfolk, og der leveredes ca. 1000 t forsyninger, dels via nedkastninger, dels via Nordsøen og Sverige. Efter aftale mellem S.O.E. repræsentanter og Frihedsrådet inddeltes Danmark 1944 i seks militære regioner, der i tilfælde af en invasion skulle stilles under SHAEF, hvorved modstandsbevægelsens aktioner søgtes indpasset i de strategiske planer.

Sommerkorpset: Dansk korps, oprettet i begyndelsen af 1944 af nazisten kaptajn Poul Sommer. Korpset var ansat af det tyske flyvevåben og skulle fungere som sabotagevagter ved flyvepladser og de fabrikker, der leverede materiel til flyvevåbenet. Mange af Sommerfolkene var tidligere frontsoldater fra Schalburgkorpset; de bar sort uniform og var svært bevæbnede. Korpset, der nåede op på ca. 1000 mand, gjorde især tjeneste i og omkring København.

Stengun: Engelsk 9 mm maskinpistol. Sempel konstruktion, der var meget billig at fremstille. Nedkastet i stort antal til modstandsbevægelserne i Europa.

Litteraturliste

- Adgang forbudt til Rigsarkivet. Larsen, Leif
- Besættelsen 1940 – 1945. Kjersgård, Erik. 1980–81
- Besættelsestid og frihedskamp 1940-45. Lundbak, Henrik; redaktion: Karl-Johann Hemmersam, Henrik Lundbak, Poul Vestergaard; manus og interviews: Esben Kjeldbæk. Frihedsmuseet.
- Besættelsestidens fakta Alkil, Niels (red.). Sagførerrådet 1945-1946
- BOPAs kogebog. Larsen, Ejgil
- Borgerlige partisaner. Larsen, Leif. 1982
- D.K.P. og frihedskampen. Sabotagerapporter m.m. 1996
- Danmark i Hitlers hånd. Best, Werner, Rigsbefuldmægtiget. 1989
- De forrødte. Larsen, Leif
- Drømmen om verdensrevolutionen 1. Nørgaard, Erik. Bogans Forlag 1985
- Generalløjtnant Ebbe Gørtz. Jørgensen A.R. 1990
- En sabotørs erindringer. Horwitz, Hugo og Knud Rasmussen. 1983
- En studie i rødt, hvidt og blå. Andersen, Tage Revsgård. 1981
- Et skridt mod friheden. King Jr., Martin Luther. Jespersen og Pios Forlag 1964
- Faldskærmsfolk. Birkelund, Peter og Dethlefsen, Henrik. 1986
- Fem års kamp for friheden. Forlaget Hassing 1965-67
- Flygtning 33. Madsen, Carl. Vendelkær 1974
- Forræderiet mod sabotørerne. Bd. 1 af Generalens fald. Nørgaard, Erik. Nordisk Bogforlag 1973
- Fra Bjelkes Allé til Barcelona. Jørgensen, Carsten. 1986
- Fredsakademiets database, Internettet: www.fredsakademiet.dk
- Frit Danmarks hvidbog
- Fængselsvæsenet under besættelsen I–II. Carlé, Erik. 1990
- Gestapos forhørsrapport over Erik Crone
- Jernbanesabotagen i Danmark. Trommer, Aage. 1971

Litteraturliste

- Kamp uden Vaaben. Ehrlich, Karl, N. Lindberg og Gammelgaard Jacobsen. Ejnar Munksgård.
- Krigen før krigen. Bd. 3 af Drømmen om verdensrevolutionen. Nørgaard, Erik. Bogans Forlag.
- Krig og slutspil. Bd. 4 af Drømmen om verdensrevolutionen. Nørgaard, Erik. Bogans Forlag 1986
- Læge i tyske koncentrationslejre. Thygesen, Paul. 1964
- Min spanske krig. Christensen Karl. 1986
- Modstandsarbejde i nærbillede. Trommer, Aage. 1973
- Mordet på løjtnant Skov. Bd. 3 af Generalens fald. Nørgaard, Erik. Nordisk Bogforlag 1974
9. april, de spildte muligheders dag. Jørgensen A.R.
- Proces mod politiet. Madsen, Carl. Vendelkær
- Processen mod Land og Folk. Bd. 2 af Generalens fald. Nørgaard, Erik. Nordisk Bogforlag 1973
- Sabotage. Brandt, Børge og Kristiansen, Knud
- Sabotageorganisationen BOPA 1942–1945. Kjeldbæk, Esben. 1997
- Schalburgkorpset. Pedersen, Andreas Monrad
- Soldater i maksimaltøj. Jensen, Martin Evald. 1976
- Spionage mod Danmark. Jørgensen, A.R. 1977
- Styrtet ned. Christensen, Dan Chr. 2000
- Target Cap Arcona, Schwarberg, Günther. CDR Forlag 1998
- Topographie des Terrors. Berlin
- Truslen om krig. Bd. 2 af Drømmen om verdensrevolutionen. Nørgaard, Erik. Bogans Forlag 1985
- Tyske monopoler ville oprustning og krig. Rasmussen, Harald dr. pæd.
- Okänd armé. Hoffmann, Karl Heinz og Otto Mayr-Arnold. Sverige 1959